

اجزا و اشکال به ظرف داده است. علاوه بر آن، مقایسه این جام با دیگر اشیای یافت شده دوره ساسانی اثبات می‌کند، جام رشی، نخستین شیء دوره ساسانی است که پرسپکتیو یا بُعد دارد.

میثم نوائیان که خود باستان‌شناس بوده و سال‌ها به‌عنوان یگان حفاظت میراث فرهنگی مستقر در تپه‌های تاریخی مارلیک خدمت می‌کرده، بسیار شیوا مفاهیم نمادین نقوش جام را توضیح می‌دهد. این باستان‌شناس، سمبل‌های جام‌های زرین مارلیک و شیوه کار هنرمندان آماردها را هم توضیح می‌دهد.

به گفته نوائیان، نقوش برجسته جام رشی، از نقش‌های استاندارد دوره ساسانی است. او از نقش مرکز این جام شروع می‌کند: «تصویر کبک دری، در این دوره تاریخی نماد ایزد بانو آناهیتاست. معنای سمبلیک این پرنده به معنای آزادی، اعتقاد و اقتدار بوده است. این پرنده همچون سیمرغ، تجسم الهه بزرگ آب‌های آسمانی و زمینی بوده است. تصویر در مرکز این پرنده نشان از اقتدار کائنات بر امور خاکی، نماد عقل فعال، آینه عشق و تجلی حق است. سایر نقوش به‌صورت دورانی حول کبک نقش بسته‌اند. در محور دوم، چهار نقش ترکیبی اساطیری الهام گرفته از صور فلکی، نشان دهنده چهار فصل و آشنایی مردم آن دوره با علم نجوم و آسمان دارد. چهار الهه در میان نقوش دیده می‌شود که به نوعی حامی صیادان است.

ماهی نماد آب و همراه همیشگی با ایزد بانوی آب‌ها یعنی آناهیتاست. الهه‌ای که سمبل باروری است. رود و قایق‌ها، مملو از ماهی است و نشان می‌دهد آن منطقه وفور نعمت داشته است. نقش شیر، نمادی از الهه مهر و نگهبان است. اسب نمادی از آزادی و صور فلکی قوچ، نمادی رمزگونه از باروری، دلاوری و پیروزی و شاخ‌های خمیده و منحنی قوچ الهام گرفته از قطره‌های باران است. الهه‌های باروری با روبانی که سمبل اقبال خوب است، به ماهیگیران هدیه می‌دهند.»

لایده جام رشی در آینده باز هم سفرهایش را به دور دنیا آغاز می‌کند.

سفرهایی که همراهش عکاسان و پژوهشگرانی هستند که پیرامون رمز و راز این نقوش تحقیق خواهند کرد.

نگفت چگونه این شیء از موزه رشت به سرقت رفت و سر از حراجی‌های لندن درآورد. با این حال در خاطره جمعی مردم گیلان هنوز گفت و شنودهای زیادی هست از اینکه چگونه این شیء با ارزشش پس از زلزله سال ۱۳۶۹ منجیل پیدا شد و چگونه به‌خاطر بی‌مبالاتی به سرقت رفت.

ماجرای این قرار بود که پس از زلزله ویرانگر شهرستان رودبار، مرد روستایی تلاش می‌کند، خانه‌اش را در روستای «رشی» آواربرداری کند و آشیانه‌اش را از نو بسازد. موقع گودبرداری یک آن گوری سلطنتی دهان می‌گشاید و مرد خوش‌شانس علاوه بر جام زراندود رشی، چندین قلم شی باستانی دیگر هم در یک گور دخمه پیدا می‌کند. اما این خوشبختی کوتاه بود و اشیای یافت شده به موزه باستان‌شناسی گیلان واقع در شهر رشت منتقل می‌شود.

۶ ماه بعد، خبر این گونه دهان به دهان چرخید که کارشناس موزه را خواب برده و جام رشی از موزه به سرقت رفته و از کشور خارج شده است. آن گونه که بعدها خبر رسید، با تشکیل پرونده اینترپل، موضوع سرقت به پلیس بین‌الملل گزارش می‌شود و اینترپل شهریور ماه ۱۳۷۳ جام رشی را در یکی از حراجی‌های لندن پیدا می‌کند. مرحوم «علی حاکمی» که در حفاری‌های باستان‌شناسی منطقه رودبار نقش مهمی ایفا کرده بود، برای بررسی اصالت شیء به لندن می‌رود و آبان ماه همان سال جام رشی به ایران بازمی‌گردد. از آن زمان تا روز جهانی موزه‌های سال گذشته، این جام در موزه ملی ایران نگهداری می‌شد اما بعد از اینکه در موزه رشت به نمایش گذاشته شد با استقبال و درخواست زیاد مردم و مسئولین در موطنش ماندگار شد.



این جام با وزن ۵۸۳/۱۸ گرم، نقوش برجسته بی‌نظیری دارد. اما به گفته مسئول موزه رشت، ارزش این جام نه به دلیل میزان طلا و نقره به‌کار رفته در آن است، بلکه به‌خاطر تکنیک ساخت این اثر ارزشمند است که انواع فنون ریخته‌گری، قلم زنی، کنده کاری، چکش کاری، لحیم کاری و در آن به کار رفته و هنرمند فلز کار با رعایت ترکیب و تقارن، نظمی منطقی از نظر تعداد و ترکیب

## تصویر کبک دری، در این دوره تاریخی نماد ایزدبانو آناهیتاست. معنای سمبلیک این پرنده به معنای آزادی، اعتقاد و اقتدار بوده است. این پرنده همچون سیمرغ تجسم الهه بزرگ آب‌های آسمانی و زمینی بوده است



جام رشی، نماد تاریخ گیلان



نقوش جام رشی، شامل قوچ، شیر بالدار و کبک دری است

نمایش جام رشی در موزه رشت



جام رشی، همراه با توضیحات نقوشش به نمایش درآمد



به بقیه اقلیم گیلان از مکان‌های زیستی مناسب برای مرغابی ساتان بوده است. این اماکن با آب ارتباط داشته و نوعی شرایط همزیستی بین این نوع پرنده و انسان آن زمان را بوجود می‌آورده تا جایی که در این اثر، هنرمند تصاویر مرغابی یا اردک را همانند ماهی به‌طور در حالات مختلف شنا برسطح آب قلمزنی نموده، تعدادی از آنها را بر روی سطح آب شناور و تعدادی را در حال پشتک بارو زدن و یا در حال بیرون آمدن از زیر آب نشان داده و به نوعی هیجان را به تصویر کشیده است. هنرمند با دیدی واقع‌گرایانه نقوش پرندگان منطقه را به شکل مرغابی نشان می‌دهد و برای تکریم از عنصر آب و برکات آن به شکل نمادین و یا فرم انتزاعی در ظروف مرتبط از این نقش بهره می‌جوید. مرغابی و اردک نماد ماجراجویی و وفار نیز دیده شده است. هم چنین سمبل طبیعت مهاجر، آزادی و اوج گرفتن و نزدیکی به آسمان.

حضور عناصر مرتبط با آب، مانند ماهی و پرنده، به ویژه مرغابی، در ادوار مختلف تاریخ هنر ایران، حاکی از پررنگ بودن باورهای مبتنی بر طبیعت نزد ایرانیان است. نقش مرغابی در دوران ساسانی و اوج آناهیتا پرستی به وضوح در هنرها جلوه‌گر شده است.

به مرور تصویر مرغابی در نقش‌ها به‌صورت نمادین درآمد و در ادامه دارای بار معنوی و سلطنتی شد. در اوج این فراپند به نمادی ایزدی و در نهایت با گذشت زمان و تحول باورهای مردم، به نقشی صرفاً تزئینی امول می‌کند.

